זימנין דלא אנים. והוי גיטא: **וסברה.** דלמא אנים ואינו גט ותדלג להינשא: **ומינסבא.** וכשיבא ויאמר נאנסתי נמצא גט בטל ובניה מן האחרון ממזרים לפיכך אמרו יהא גט: **דמדאורייתא לא הוי גיטא.** שמצינו טענת אונס מן התורה שנאמר (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר: **כל המקדש.** כל המקדש אשה על דעת שהנהיגו חכמי ישראל בישראל הוא מקדשה שיהיו קיימין קידושין לפי דברי חכמים ויהיו בטולים לפי דברי חכמים על ידי גיטין שהכשירו חכמים: **ואפקעוה רבנן לקידושין.** כשיבא גט זה אחריהם: **פינה.** למימר אפקעתא כדקדיש בכספא דנימא גט זה עוקר הקידושין ועושה מעות ממנה מעיקרן: **קדיש בביאה מאי.** אפקעתא מעיקרא איכא. בשלמא על ידי גט כשר אע"פ שהקידושין קיימים עד עכשיו גזירת הכתוב היא שהגט כורתו ומתיר איסורו מכאן ולהבא אבל זה שאינו גט מן התורה ואתה מכשירו מפני דעתו של זה שקידשה על דעת חכמים ושביטלו על פי חכמים צריך אתה לומר שמעיקרן לא יהו קידושין ומי קדיש בביאה ואתה עוקר קידושין למפרע מה תהא על ביאתו: **שוויה רבנן לבעילתו.** למפרע על ידי גט שהוא מדבריהם בעילת זנות ויש בהן כח לעשות כן שהרי הוא תלה בהן. שמעתי כל רבותי מפרשים דקדיש בכספא דקידושי דרבנן ניהו ומי אפשר לומר כן הלא דגזירה שוה היא קיחה קיחה משדה עפרון (קידושין דף כ.) וכל הלמד מגזירה שוה כמו שכתוב מפורש הוא לכל דבר ועוד מי דרבנן ניהו היאך סוקלין על ידו ומביאין חולין לעזרה על שגגתן וסוף סוף כי קא משיגין שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות על כרחך צריך אתה לפרש כמו שפירשתי שהקידושין נעקרין מעיקרן ולא מכאן ולהבא. והמפרש לומר שוויה רבנן לכל מקדשי בביאה בעילת זנות טעות גמור הוא ובא להמיר אשת איש המתקדשת בביאה בלא גט מן הטעם הזה ולא מצינו זאת בהתלמוד: **וכן לענין גיטין.** אלפיכך קאי דטעיינן טענת אונס בתנאי הגט להפקיעו: **שבתי דינין קבועין בכל יום.** כלומר שקביעות כל הימים שוה: **והא בעיין שקדו.** שיהא טורח בסעודה שלשה ימים: **דטריח ליה.** אם טרח לפני השבת ותיקן צורכי סעודה כולה באחד בשבת או בשני בשבת: מאי

וסברה דאנים. ומן הדין לית לן למיחש דלמא אנים הוא דרוכן לא אנסי ולהכי קרי להו לנועות שמתמירים על עצמן אע"ג דמלי לאינסויי א) וגבי פרוצות לא גרסינן וסברה דלא אנים אלא ואמרה דלא אנים פי' אפילו בשיבא הקול דאנים אמרה דלא אנים או אפילו כשמדע היא עצמה דאנים ואחרים לא ידעו ואם תאמר מת מות י"ב חודש נמי יהא גט מהאי טעמא דזימנין דלא מת וסברה דמת ומיעגנא ויתבה ויש לומר דמיתה קלא אית לה:

אדעתא דרבנן מקדש. לכן אומרים בשעת קידושין כדת משה וישראל:

ואפקעינהו רבנן לקידושין מינה. ברישא השולח (גיטין לג.) פירשתי:

תינח דקדיש בכספא. דהפקר ב"ד היה הפקר והוו מעות ממנה וממילא יהו כל בעילותיו זנות קדיש בביאה מאי איכא למימר איך יפקיעו ביאה של קידושין ואפי' למ"ד בהאשה רבה (יבמות פט: ושם) דיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה היינו כגון דליכא עבירה בהאשה דהאשה רבה דהדר לטיבלא אבל היכא דאיכא עבירה דמקודשת היא בביאה מאי איכא למימר ומשני שוויה רבנן בעילותיו בעילת זנות ואין כאן קידושין ג):

איכא דאמרי אמר רבא וכן לענין גיטין. פסק ר"מ כלישנא קמא דאין אונס בגיטין והכיא ראיה מדקאמר סתמא הש"ס ברישא השולח (גיטין לד. ושם) גבי הטוא דאמר אי לא נסיבנא עד תלתין יומין ליהוי גיטא כו' ואי משום אונס אין אונס בגיטין וכן נראה דאליבא דאיכא דאמרי הוו פירכי מכל הני דמייתי סייעתא לנישנא קמא ולא סמכינן אשיעור דמיקי וקשה לר"י דמסיק בפרק מי שאחזו (שם עג. ושם) דבין דאמר הרי זה גיטיך אם מתי מחולי זה בין אם אמר אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית או נשכו נחש או אכלו אריה דלא הוי גט אלמא דיש אונס בגיטין ואיכא למימר דהתם לא מטעם דיש אונס קאמר דלא הוי גט אלא משום דבין אם מתי מחולי זה בין אם לא אעמוד משמע שימות ממתת זה החולי וכשנפל עליו הבית או נשכו נחש אינו גט דאין זה מחולי זה דהא מוכח בהדיא התם דמטעם דיש אונס הוא גבי הטוא גברא דזבין ארעא לחבריה וקביל עליה כל אונסא דאיתיליד בה כו' אמר רבא אונס דלא שכיח הוא ומייתי רבא סייעתא מהא דאכלו אריה אינו גט אלמא אונס דלא שכיח יש טענת אונס לרבא והכא קאמר רבא גופיה בלישנא קמא שהוא עיקר דאין אונס אפילו באונס דלא שכיח כדמוכח הסוגיא ואור"י דג' עניינו אונס הן דאונס דלא שכיח כלל כהאיש דמי שאחזו אפי' לנישנא קמא דרבא דהכא יש אונס דלא שייך התם לתקן משום נועות ומשום פרוצות דלעולם לא סברי נועות דנפל עליו הבית או שהכישו נחש כיון דלא שכיח כלל ומשום פרוצות נמי ליכא למיחש כיון דלא שכיח שיעשה כן ואונס דשכיח כגון ההיא דפסקיה מברא אפילו לאיכא דאמרי אין אונס דאיבעי ליה לאתנויי אבל אונס דשכיח ולא שכיח בהא פליגי תרי לישני דרבא והלכתא כלישנא קמא דרבא כדפירשנו: **שבתי** דינין קבועים בב' יום. וא"ת וכי תיקן עזרא שלא יהו בתי דינין קבועים בכל יום אלא בג' ובה' בלבד ועוד קשה דאמרינן בשבת (ד' קכט: ושם) מי שיש לו זכות אבות יקיז בג' ובה' וכי קודם תקנת עזרא לא היו מקיזין כל עיקר ואומר ר"ת דקודם תקנת עזרא לא היו קבועים בכל יום אלא כשהיו צריכין לשום דין היו יושבין בכל יום ויוסי ועזרא תיקן שיהיו קבועין בג' ובה' וכל הרוצה לדון יבא וידון והיו יכולין להקיז בכל יום קודם תקנת עזרא כיון שלא היו קבועים ור"י תירץ שלא היו קבועים תחלה אלא בעיר אחת ועזרא תיקן בכל עיר ועיר בג' ובה': **אשה** נשאת בב' יום. קשה לרשב"א אמאי נשאת בכל יום הא כאלמנה ומיגעא בשבי לפי שנאמר בו ברכה לאדם וי"ל דמשום ברכה לא היו קובעים יום כדפרישית לעיל ובאלמנה נמי לא קבעו שמיגעל בשבי משום ברכה גרידא אלא משום שקדו שיהא שמח עמה ג' ימים כדאמר לקמן (דף ה.) ובתולה דלא שייך ההוא טעמא דליכא למימר משכיח לאומנתו והולך לו לפי שיש בה שבעת ימי המשתה הלכך משום ברכה גרידא לא היו קובעים יום: **אי** איכא בתי דינין בו'. נראה לר"י דמכל מקום אין נשאת בשבי דהא אין דנין בשבת ועתה נוהגין ליטא אף בשבי משום דאין ב"ד קבועין ואם יש לו טענת בתולין יכול לקבול בשבת בפני שלשה כמו בשאר ימות השבוע ועוד לפירוש הקונטרס דוקא בימיהם קבעו יום הנישואין משום שעל ידי כך יתברר הדבר ויבואו עדים מתוך שמתאספים העם לב"ד ואין שייך לומר עכשיו כך:

ובשני

מסורת הש"ס

ג) יבמות ל: קי. גיטין לג. ע"ב. בכא בתרא מח:.
ב) [לעיל ב. לקמן ה.].
ג) [וע' תוס' ב"ב מח:].

גליון הש"ס

גמ' ואפקעינהו רבנן. עי' תשובת רשב"א סי' אלף קסב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תד"ה וסברה דאנים וכו' וגבי פרוצות ל"ג וכו'. עי' נדה יב ע"א תד"ה לעוא וכו':

עין משפט נר מצוה

ח א מי' פ"י מה"ל מישות הל' יו"ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סד סעי' ג:

מוסף רש"י

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. תולה בדעת חכמים, דהא כדת משה וישראל קאמר (יבמות צ:) לסיים קידושין מלין כדת משה וישראל שהנהיגו חכמי ישראל, והרי הם אמרו שיפקיעו כל קידושין שבישראל על ידי גט כזה, הלכך פקעי, שעל מנת כן קידשה (גיטין לג.). תינח דקדיש בכספא איכא למימר אפקעינהו לקידושין בגט דדבריהן ואמרו ליהוי מעות למפרע מתנה, וממילא פקעו שהרי כשקדש על מנת כן קדש (שם, וכעי"ז יבמות צ: וקי.) אי: דהפקר ב"ד הפקר נגבי ממון וכאילו קידשה בגזל ובמתם דמיא, דלא הוי קידושין (רשב"ם ב"ב מח:). קדיש בביאה מאי איכא למימר. מאי אפקעתא איכא למימר, הלי ביאה מאי שוויה (יבמות צ:) דקיימא לן בקידושין (ד.) מכי יקח אים אשה ובעלה, דאשה מתקדשת נמי בביאה, מאי אפקעתא איכא למימר בהא ביאה (גיטין לג.). שוויה רבנן לבעילתו בעילת זנות. למפרע על ידי גט זה, דאפקעו שם קידושין מינה, ויש בהן כח לכך, שהרי כשקדש על מנהג חוק דתם קדש (גיטין לג.) יין דנדעתא דרבנן תלה ורבנן אמור דכי יהיב לה גט כי הלי תבטל ביאה דמיהוי בעילת זנות. ואית דאמרי תינח קדיש בכספא, דקידושי כסף דרבנן, קדיש בביאה דקידושין דאלוריתא ניהו מאי איכא למימר, וטעות גדול הוא בידם, דקידושי כסף דאלוריתא ניהו ומגזרה שוה דקיחה קיחה משדה עפרון גמר לה ממסכת קידושין (כ.) וג"ש כפיני נאמרה וכל י"ג מדות, ואי קידושי כסף מדרבנן מי קטלינן נפשא עלייהו, דבעל חרוסה נפקלה, ועוד מאי שינויא דשני שוויה רבנן הו', הא קשיא ליה היכי מצו רבנן לאפקועי מידי דאלוריתא ומשני ליה שוויה רבנן, הא נמי אפקעתא היא (יבמות צ: ובעי"ז בארוכה גיטין לג. ודשב"ם ב"ב מח:).

ובשני לא יכנוס. פ"ה אפילו בשעת הסכנה דאין לעקור בתחילה תקנת חכמים אלא יום אחד ושקיה לר"י דאמר נקמן מאי אונס אילימא הא דאמרן התם קרי ליה כו' הוה ליה למיפרך טפי רישא לסיפא דקתני רישא ובשני לא יכנוס אפי' בשעת הסכנה ואומר ריצב"א דמשום הכי לא פריך ליה משום דאיכא לפרושי ואם מחמת האונס פירוש שם סכנה אף ביום שלישי מותר לכנוס בשני ונראה לר"י דמילתא באנפי נפשה היא ולא איירי בסכנה ובשני לא יכנוס הוא הדין בג' אלא נקט בב' משום דבעי למיתני ואם מחמת האונס מותר: **ולדרוש** להו דאונס שרי. וא"ת והא אמרינן בפ' בן סורר ומורה (סנהדרין עד. ושם) על כל עבירות יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וג"ע וש"ד ותירץ ר"ת דאין חייבין מיתה על בעילת מצרי[1] דרחמנא אפקריה לזרעיה דמצרי[2] דכתיב (יחזקאל כג) וזרמת סוסים זרמתם ומייתי ראיה דפריך בפ' בן סורר ומורה (שם:) הא אמר פרהסיא הואי ואלא פריך והא אמר גילוי עריות הוא משמע דמשום עריות לא הוה מיחייבא ומתוך כך התיר ר"מ לבת ישראל שהמירה ובא עליה עובד כוכבים לקיימה לאותו עובד כוכבים כשנתגייר אלא שייך למימר אחד לבעל ואחד לבועל בביאת מצרי[3] דהוא בביאת בהמה ואין נראה לריב"ם דהא ע"י ביאת עובד כוכבים נאסרה לבעלה כדאמר הכא דאיכא פרוצות ובפ' האשה שנתארמלה (לקמן כו: ושם) גבי האשה שנחבשה בין העובדי כוכבים אמרי' דבראון אסורה לבעלה ואמר נמי במגילה (דף עו.) כאשר אבדתי אבדתי כאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך אלמא לגבי בעלה לא חשיבא בעילת מצרי[4] כביאת בהמה והוא הדין לבועל אע"ג דאין זונות לבהמה ואין ביאת בהמה פוסלת ואוסרת כדאמרי' בפ' הבא על יבמתו (יבמות נט:) ביאת מצרי[5] הוא ביאה וכי אפקריה רחמנא לזרעיה הני מילי לענין דאין לו חיים וזרעו חשוב כזרע בהמה ויש לומר דהכי פריך ולדרוש להו דאונס שרי לפי שהאשה היא קרקע עולם ולא עבדה מעשה כדמשני בפרק בן סורר ומורה אסתר קרקע עולם היתה והא דלא פריך התם גילוי עריות הוא דפשיטא ליה דאיכא נשויי קרקע עולם היא ואין לה למסור עצמה אבל לענין חילול השם לא היה נראה לו שיועיל טעם דקרקע עולם ומשני קרקע עולם היתה ואפילו חילול השם ליכא ובפרק מלות חלילה (שם קג. ושם) דפריך גבי יעל והא קמתהניא מעבירה ומשני טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים שהטיל בה זוהמא ולא משני קרקע עולם היתה משום דהתם לא פריך אמאי לא מסרה עצמה דהא לא היה רואה להמיתה דאדרבה היה צריך שתשמרהו אלא הכי פירושו והא מתהניא מעבירה למה משבחה הכתוב מנשים באהל תבורך ודרשינן בגזיר (דף כג: ושם) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ופריך דיעל נמי הוה עבירה שלא לשמה דהא מתהניא מעבירה ומשני דלא מתהניא ועשתה עבירה לשמה כדי להציל את ישראל: **בתולה** הנשאת ברביעי תיבע"ל: לקמן בשלישי נמי אתי ובעיל שאינו מתכוין אלא להגאתו אלא אגב דנקט לעיל שנשאת ברביעי תיהרג דהתם מקפידים על קביעות יום כדי להעבירם על דתם נקט ליה נמי הכא ברביעי: **ולדרוש** להו דאונס שרי. אין לפרש דפריך הכי לדרוש כו' דשוב לא יהא סכנה אלא אונס ואמאי קאמר ומסכנה ואילך הוה ליה למימר ומן האונס ואילך דא"כ מאי משני משום פרוצות דהא אפילו לא דרשינן להו דאונס שרי לא מסרי נפשייהו דדוקא לנועות אמרינן דמסרי נפשייהו ועוד וכי משום פרוצות ניחו להרוג הנועות אלא הכי פירושו ולדרוש להו דאונס שרי וכיון דליכא סכנה אמאי לא מיחו בידם חכמים ומשני משום פרוצות לא מיחו בידם אי נמי משום כהנות: **ורבנן** התם. בשלישי נהגו ואמרינן בפ' בתרא דתענית (דף כו:) מאן דאמר נהגו אורווי לא מורינן והכא בשני מותר לכתחלה ופי' הקונטרס דפירש נהגו רובא דעלמא והכא מותר יחידי ולא גרסינן לכתחלה אינו מיושב: **אי** דאתי וחליף ליעבב. פ"ה חליף לאחר ד' וליעבב עד יום ד' של שבת הבא וקשה לר"י דאם כן מאי משני לא לריכא דאתי וקבע אכתי ליעבב חדש או חדשים עד שילך על כן נראה לר"י שאם יתעבב כל יום ד' אין לו לעבב עד יום ד' אחר אלא יכנוס בג' והכי פריך אי אתי וחליף בד' גופיה ליעבב עד דחליף ומשני דאתי וקבע כל יום ד': **בשלישי** מיהא לכנוס. ולא בעי למימר דאתי שר הלבא בג' דא"כ יכנוס בד': **איספרווא** דידיה בג' אתא. אין לתמוה משום סעודה עקרינן תקנתא דרבנן ב' ימים ומשום סכנה לא עקרינן אלא יום אחד דבעילת הגמון שכיח שרגיל בא ובעבוא ואי עקרינן שני ימים אתא להשתכח אבל אונס שר בא אינו אלא אקראי בעלמא: (לעיל) **תקנה** דרבנן מקמי גזרה[1] **לא** עקרינן. כי פריך לעיל ליעקריה לא משום תקנה דרבנן מקמי גזרה[2] כו' כדמשני הכא משום דלעיל פריך וליעקריה ויקבעו יום אחר כיון דאינו מתכוין אלא להעבירם על דת כשיקבעו יום אחר לא יחושו ולא מיעקרא תקנתא דרבנן הואיל ויהא יום אחד קבוע אבל הכא פריך וליעקריה ולא יהא שום יום קבוע שאם יקבעו יום אחר ובעיל באותו יום ולהכי משני מקמי גזרה[3] לא עקרינן תקנה דרבנן שלא יהא שום יום קבוע: (לעיל) **אי** הכי בשלישי נמי אתי ובעיל. פי' [4]אי אמרת בשלמא כדמעיקרא דאמרי בתולה שנשאת בד' תיהרג ואינן מתכוונין אלא להעבירם לא יחושו אם יעשו ביום ג' אלא אי אמרת משום בעילת ההגמון כיון שמתכוין להגאתו בשלישי נמי אתי ובעיל:

בועל

תוספות רי"ד

תניא הרי שהיה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ונתן מים ע"ג בשר ומת אביו של חתן או אמו של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג ז' ימי משתה ואח"כ נוהג ז' ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. וכן מי שפירסה אשתו נדה ואין מונעים תכשיטין מן הכלה כל ל'. פי' מכניסים את וכו'. שלא יקבורוהו ותחול עליו האבילות בסתימות הגולל ושוב לא יוכל לכונסה עד שיעבור ז' ימי האבל. אלא כונס תחלה ואח"כ יקברו המת וכיון דחלה עליו תתונה הויא גביה כרגל שלא אתיא אבילות ותיילא עליה. ונוהג ז' ימי המשתה תחלה ואח"כ ז' ימי האבילות וכל אותן הימים אינו מתיחד עמה שמא יבעול. ואבל אסור בתשמיש המטה ואף בז' ימי המשתה שהן אצלו כרגל דברים של צנעה נוהג ואין מונעים וכו' ואע"פ שהיא אבילה שלא תתגנה על בעלה. ודוקא אביו של חתן הטורח בצרכי סעודה. ואמה של כלה המכינה לה לתכשיטין דליכא איניש דטרח להו. אבל איפכא לא:

מאי שקדו דתניא מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לב"ד ותנשא באחד בשבת ואם היה לו טענת בתולים היה משכים לב"ד שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא אדם טורח בסעודה שלשה ימים אחד בשבת ושני בשבת ושלישי בשבת וברביעי כונסה ומסכנה ואילך נהגו העם לכנוס בשלישי ולא מיחו בידם חכמים ובשני לא יכנוס ואם מחמת האונס מותר ומפרישין את החתן מן הכלה לילי שבת תחלה מפני שהוא עושה חבורה מאי סכנה אילימא דאמרי בתולה הנשאת ליום הרביעי תיהרג נהגו לגמרי ניעקריה אמר רבה דאמרי בתולה הנשאת ביום הרביעי תיבעל להגמון תחלה האי סכנה אונס הוא משום דאיכא צנועות דמסרן נפשייהו לקטלא ואתיין לידי סכנה ולידרוש להו דאונס שרי איכא פרוצות ואיכא נמי כהנות וליעקריה גזירה[6] עבידא דבטלא ותקנתא דרבנן מקמי גזירה[6] לא עקרינן אי הכי בשלישי נמי אתי ובעיל מספיקא לא עקר נפשיה ובשני לא יכנוס ואם מחמת האונס מותר מאי אונס אילימא הא דאמרן התם קרי ליה סכנה והכא קא קרי ליה אונס ותו הרגו נהגו הכא מותר אמר רבא דאמרי שר צבא בא לעיר ה"ד אי דאתי וחליף ליעבב לא צריכא דאתי וקבע בג' מיהא לכנוס אספרווא דידיה בג' קאתו ואיבעית אימא מאי מחמת האונס כדתני' הרי שהיה פתו אפוי וטבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל

מאי שקדו. היכן שניו שקדו דמקשינן לה הכא אי משום דאמר שמואל לעיל אית לן לאותביה מינה לאמוראה אחרינא: **ומן הסכנה ואילך.** לקמן מפרש לה: **ובשני לא יכנוס.** בשביל אותה סכנה ואין צריך לעקור בשבילה תקנת חכמים אלא יום אחד ויהיה טורח מיהת שני ימים בצורכי סעודה: **ואם מחמת האונס.** לקמן מפרש: **אחלה.** אם בילה לאשורה היא מפרישין אותה ממנו לילי שבת: **נהגו.** בתמיה. סכנת נפשות היא ואת אמרת נהגו לכנוס ביום שלישי אבל מיעקר רביעי לגמרי לא עקרו: **ניעקריה.** ויתקנו להם ימים אחרים: **ולדרוש להו דאונס שרי.** דנבעלת באונס אינה נאסרת על בעלה דילפינן לקמן בפרק ד' (דף נא:) מוהיא לא נתפשה[1] ולא ליאסרו נפשייהו למיתה: **איכא פרוצות.** דאי מקילינן להו עבדי ברצון ונאסרות על בעליהן: **ואיכא נמי כהנות.** שנאסרות על בעליהן אף באונס ואינהו מסרן נפשייהו למיתה דאשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה ולקמן בפרק ד' (שם) ילפינן לה: **וליעקריה.** הואיל וזמנין דאיכא סכנה: **בשליש נמי אתי ובעיל.** כיון דידע שהתחילו לנהוג בשלישי: **מספיקא לא עקר נפשיה.** כיון דלאו קביעות גמור הוא על ידי תקנת ב"ד ספיקא היא לו אם יש ניצוצין היום בעיר ולא עקר נפשיה לבא בעיר: **התם נהגו.** משמע רובם נהגו: **הכא מותר.** לא גרסינן לכתחילה. והכי קא מתמה הכא מותר קתני דמשמע אם ימלך אים ימידי בבית דין יתירו לו אבל נהגו לא קתני: **שר צבא בא לעיר.** ויחטפו צורכי סעודה מאשר ימצאו: **וחליף.** לאחר רביעי: **לעבב.** על יום רביעי של שבת הבא: **בשליש לכנוס.** למה נתיר לו לקדוש כל כך שלא יטריח בסעודה אלא יום אחד ומיעקרא תקנתא דשקדו: **איספרווא דידיה.** חיל משרתיו המכינים לו צורכי סעודה. בלשון לעז הירגיי"ם: **בדהניא.** חתן שמת אביו בשני ואין יכול להמתין עד למחר שצריך להשהות את המת עד שיכנסו לחופה: **ויינו מזוג.** במים שיהא ראוי לשתיה ושוב אינו מתקיים: **אביו של חתן או אמה של כלה.** דוקא נקט אביו של חתן שהוא הטורח בצורכי סעודה ואמה של כלה היא המכינה לה תכשיטין לפיכך אם יעבור המועד שוב אין מכין להם והתירו להם להכניס את המת לחדר שלא יקברוהו דאם כן הלה אבילות על האבל בסתימת הגולל כדלקמן (ד:) ושוב לא יוכל לכנוס עד שיעבור האבילות:

ופורש

---

[1] (כם"ל: שמדא), [2] (במדבר ה), [3] (כם"ל: גוי, לגוי, [4] כם"ל: שמדא, [5] (וע' תוס' שבת קכ:),

[6] (כם"ל: שמדא),

לעזי רש"י

הירגיי"ש. חיל-אספקה (האנשים המלווים את הצבא ודואגים לסיפוק צרכיו).

מסורת הש"ס

ופורש. ויקבלו את המת מיד לכיון דמלא עליו חתונה הויא לגביה כרגל ולא אתיא אבילות וחילא ונוהג שבעת ימי המשתה כו': וכל אותן הימים. של ימי המשתה ושל אבילות: הוא ישן כו'. ואין מתיחדין זה עם זה אמא יבעול ואבל אסור בתשמיש המטה כדילפינן בגלו מגלחין (מו"ק דף טו:) ואף בשבעת ימי המשתה שהן כרגל נוהג הוא אבילות של דברי ליעגא דהיינו איסור תשמיש כדלקמן: ואין מונעין. בשביל האבילות אין אומרין עליה תכשיטיה שלא תתגנה על בעלה: כל שלשים יום. ואע"פ שהן ימי אבילות לשאר בני אדם וכל שכן משלשים ואילך: דליכא אינים דערב. אם יפסידו מה שהכינו: שנתן מים על גבי בשר. שוב אינו ראוי למוכרו במקולין: בכרך. שביחי אינשי טובא ויש קופיס הרבה: אלא דרב חסדא. דמפליג בין נתן ללא נתן: היכי משכחת לה. לא בכרך ולא בכפר: דמפקא מכרך ומפקא מכפר. מולאה מכלל כרך ומולאה מכלל כפר. גדולה מכפר וקטנה מכרך: אינא דרב חסדא. דמוקי לה בנתן מים על גבי בשר: וכן מי שפירסה אשתו נדה. בכניסתה לחופה: הוא ישן כו'. ואין נאמנין זה עם זה: בין כך ובין כך. בין יש אונס בין אין אונס: לא יבעול. בעילה דאשונה: לא בערב שבת כו'. בליל שבת מפני שעושה חבורה: ולא במוצ"ש. לקמן (ע"ב) מפרש: מסייע ליה. הא דקתני דאסור בתשמיש בשבעת ימי המשתה שהן לו כרגל: של ליעגא. שאינו ניכר לבריות שהוא אבל בכך: לא שנו. דאין נאמנין להתיחד: אלא שלא בעל. דתקיף ליה יצריה: דבבעל עסקינן. דקתני בועל בעילת מצוה לפני קבורת המת: כי קאמר. רבא לא שנו אפירסה אשתו נדה קאמר דכיון דנדה חמורה בעל מהימן עלה דלא אתי לזלזולי באיסור כרת: הא וכן קתני. קס"ד אכולה מילתא דאבילות מדמיגן ליה ובאבילות דבעל עסקינן: ה"ק

ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים [ו]ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום [א]ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא איניש דטרח להו אבל איפכא לא אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שנתן מים על גבי בשר אבל לא נתן מים על גבי בשר מזדבן אמר רבא ובכרך אע"פ שנתן מים על גבי בשר מזדבן אמר רב פפא ובכפר אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר לא מזדבן ואלא דרב חסדא היכי משכחת לה אמר רב אשי כגון מתא מחסיא דמפקא מכרך ומפקא מכפר תניא כוותיה דרב חסדא [ב]הרי שהיה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ונתן מים על גבי בשר ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים וכן [ג]מי שפירסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים [ד]ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל ל' יום בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצ"ש אמר מר הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן [ה]אע"פ שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים של ציעגא נוהג דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא [ו]ל"ש אלא שלא בעל בעל אשתו ישנה עמו והא הכא דבבעל עסקינן וקתני הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כי קאמר [ז]אפירסה אשתו נדה הא וכן קתני הכי

בועל בעילת מצוה ופורש. קודם שיקבר המת אבל לאחר שנקבר לא כדאמרינן בסמוך דברים של ציעגא נוהג ודייק לה מדקתני כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים כו' מיהו מרישא דהכא לא ה"מ למידק דדוקא כשהמת בחדר הוא דשרי בעילת מצוה דמצי לדחויי דבועל בעילת מצוה היינו אפי' לאחר שחל עליו אבילות אבל קשה לרשב"ל אמאי לא דייק מדקתני ופורש מכלל דנוהג דברים של ציעגא מדלא המיר אלא בעילת מצוה דוקא ואור"י דהמ"ל פורש משום דס בתוליס כדאמרינן בפ' תינוקת (נדה דף סה:) אבל מהוא ישן בין האנשים דייק שפיר דהוי משום אבילות דאי משום נדות כיון דבעיל אשתו ישנה עמו כדאמר רב יוסף בסמוך ועוד דכל אותן הימים משמע דבכולהו הוי חד טעמא דהיינו משום אבילות והשתא מקילין טפי באבילות דאורייתא מבאבילות דרבנן מידי דהוה אבעילת סנדל ועטיפת הראש וכפיית המטה: בעילת מצוה. קרי לה בעילת מצוה משום דכתיב כי בועלין עושין ואמרי' (סנהדרין דף כב:) אין אשה כורתת ברית אלא למי שעושה אותה כלי וע"י כך מידבק בה ובאין לידי פריה ורביה ולהכי קרי לה לבעילה ראשונה בעילת מצוה: אבל איפכא לא. וה"ה אם אבלים מחמת שאר קרובים תימה דאמר בפ"ג דמועד קטן (דף כג. ושם) מתה אשתו אסור לישא עד שיעברו ג' רגלים ואם אין לו בנים מותר לישא לאחר משום פריה ורביה הניחה לו בנים קטנים מותר לישא לאחר משום פרנסתם והכא אמר אבל איפכא לא ומשמע דבאין לו בנים עסקינן מדקאמר לליכא דטרח להו משמע דבבחור אייתי וי"ל דלאחר לאו דוקא אלא כלומר מותר לאחר ז' ומיהו לבעול אסור עד לאחר ל' דמוכח בתר הכי במעשה שמתה אשתו של יוסף הכהן ואמר לאחותה בנית הקברות אי ופרנסי בני אחותיך ואעפ"כ לא בא עליה עד זמן מרובה מאי זמן מרובה שלשים יום מכלל דבנשה תוך ל' ותוך שבעה ודאי אסור כדמוכח הכא ומה שאמר לה בבה"ק לא היה זה בנישה אלא שידוכין בעלמא ונראה לר"י דודאי אותו שיש לו בנים קטנים מותר לישא תוך ל' כדמשמע בעובדא דיוסף הכהן אבל אותו שאין לו בנים כלל אסור לישא עד לאחר שלשים כיון שאין יכול לבעול תוך שלשים וכן משמע במס' שמחות (פ"ז) דתניא בד"א כשיש לו בנים גדולים אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים מותר לישא אחרת לאחר ל' משמע דאסור אפי' לישא תוך שלשים ואע"ג דיש לו בנים קטנים מותר לישא תוך שלשים מ"מ נקט אחר שלשים משום אין לו בנים ור"ת ר"ל דבאין לו בנים אפי' לבעול שרי תוך שלשים אחר ז' משום פריה ורביה וההיא דשמחות אינה מתיישבת כפי' ונראה דבש לו בנים קטנים שרי לישא ואפי' אם היא נמי אבילה מפני שמפרנסת בניו ואע"פ שאפשר באחרת כדמוכח בעובדא דיוסף הכהן שהיתה אבילה מאחותה ומיהו אין כל כך ראיה דשמא שאני התם לפי שהיא תרחם על בני אחותה יותר מאחרת ואע"ג דתנן בפרק החולץ (יבמות דף מא. ושם) כל הנשים יתארסו תוך מאלמנה מפני האיבול ולא מפליג מידי משמע שאסורה אפי' למי שיש לו בנים קטנים כשהיא אבילה התם משום דבלאו הכי אסורה דצריכה להמתין ג' חדשים משום הבחנה ואור"ת דאפי' מתו אביו ואמו יכול לבנות אחר ל' והא דאמרי' במועד קטן (דף כב:) על כל המתים נכנס לבית המשתה אחר ל' על אביו ועל אמו אחר י"ב חדשים ה"מ בשאר שמחות אבל לישא אשה שהיא מצוה יתירה מותר ואפי' יש לו בנים משום שנאמר (קהלת יא) בבקר זרע [את] זרעך ולערב אל תנח ידך והביא ראיה מדתניא סתם כל ל' יום לנישואין ולא מפליג בין אביו ואמו לשאר קרובים משמע דבכולהו לאחר ל' מותר וה"ר יוסף הביא ראיה לדבריו דתנן במסכת שמחות (פ"ע) בהדיא על כל המתים אסור ליכנס לבית המשתה עד שישלימו ל' יום ועל אביו ועל אמו אסור כל שנים עשר חדש אף"כ היה של מצוה אלמא שרי בכל משתה של מצוה וא"ע אי קאי נמי אריש אפי' תוך ל' יום: בגון מתא מחסיא. תימה רב חסדא מאי דוחקיה לאוקומי בנתן מים על גבי בשר מוקמה בכפר אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר ויש לומר משום דניחא ליה לרב חסדא לאוקמה ברוב עיירות שהן בינוניות וה"ק כגון מתא מחסיא ורוב עיירות ומש"ה נקט נמי בבריתא דמייתי ונתן מים על גבי בשר משום דאייתי ברוב עיירות: מסייע ליה לר' יוחנן כו'. מועד ואתן משוה אותן בכ"מ בההיא דתניא בפ"ק דמועד קטן (דף ז: ושם) תמן שנולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה לו ולאינטלימו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל: אבל דברים של ציעגא נוהג. פי' חובה לעשות כן ולא רשות מדמייתי סייעתא מן הבריתא ופ"ת רב ושמואל דאמרי בפרק בתרא דמועד קטן (דף כד.) דתשמיש המטה בשבת של ז' ימי אבילות רשות תיקשי להו בבריתא דהכא ואין סברא לחלק בין מועד לשבת ומקילין בשבת טפי אלא נראה לר"י דרב ושמואל מפלגי בין תמן למועד ושבת אבל קשה דכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים משמע אפי' בשבת ופסקו ה"ג כר' יוחנן ופירשו אע"ג דקיימא לן כדברי המיקל באבל ה"מ בתנאי אבל באמוראי לא ואור"י דודאי נראה דהלכה כר' יוחנן מדאמר הש"ס הכא מסייע ליה לר' יוחנן:

והלעת

ו) [יומא עח:], ב) [עי' מוס' יומא יח: ד"ה יחודי וכו' אריכות בסוגיא דהכא],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כל ל' יום. ע' מג"ל פ' תרי"ג פ"ק י"ב:

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פי"ל מהל' אבל הל' ח סמג עשין ב טוש"ע יו"ד סי' שמג וסי' שפג סעי' ב [רב אלפס כאן ובמ"ק פ"ג דף רלא.]
י ג מיי' וסמג שם טוש"ע שם סי' שפא סעי' ו:
יא ד מיי' פ"י שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סי' שנו סעי' ב [עי' כ"מ]:
יב ה ו מיי' פכ"ב מהל' איסורי ביאה הל"ח סמג לאוין קס טוש"ע אה"ע סי' כב סעי' ח וטוש"ע יו"ד סי' שפג סעי' ב:

תוספות רי"ד

אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שניתן מים ע"ג בשר אבל לא ניתן מים ע"ג בשר מיודבן. אמר רבא ובכרך אע"פ שניתן מים על גבי בשר מיזדבן. א"ר פפא ובכפר אע"פ שלא ניתן מים ע"ג בשר לא מיזדבן. ואלא דרב חסדא היכי משכחת לה כגון מתא מחסיא דמפקא מכפר ומפקא מכרך: אמר מר הוא ישן בין האנשים וכו'. מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר"י אע"פ שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים שבצנעה נוהג. פי' ז' ימי חתונות כשבעת ימי הרגל הן לו. ומפני שתשמיש המטה הוי דבר של צנעה שאין בני העולם מרגישים אסור: דרש ר"י בר' דרבא משמיה דרבא לא שנו אלא שלא בעל שיצרו תוקפו אבל בעל אשתו ישנה עמו בבית. והא הכא בבעל עסקינן וקתני הוא ישן בין האנשים וכו'. כי קאמר ר"י אפירסה נדה. והא וכן קתני ה"ק וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים פי' אבל [בעל] כל נדה דעלמא מתקיים בעלה בבית וכשמת אביו של חתן או אמה של כלה צריכי שימור: